

ВНЗ «УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Факультет суспільних наук
Кафедра медіакомунікацій

Пояснювальна записка
до магістерського проекту

кваліфікація – магістр з медіакомунікацій

на тему:
«Автопортрет: проект партисипативної фотографії»

Виконала:
Студентка 2 курсу, групи СМЕ18/М
напряму підготовки:
06 Журналістика
061 Журналістика (Освітня програма
з медіакомунікацій)
Багмет О.І.
Керівник – к.пол.н. Кривенко С.О.

Львів – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
<i>РОЗДІЛ 1. Партисипативна фотографія як медіапрактика.....</i>	7
1.1. Партисипація як ознака суспільства.....	7
1.2. Жанри партисипативної фотографії.....	14
1.3. Автопортрет як об'єкт партисипативної фотографії.....	17
Висновки до розділу.....	21
<i>РОЗДІЛ 2. Автопортрет: проект партисипативної фотографії.....</i>	22
2.1. Концепція форкшопу партисипативної фотографії.....	22
2.2. План онлайн-занять.....	26
2.3. Форми партисипативної самопрезентації та механізми взаємодії з учасниками.....	29
Висновки до розділу.....	31
ВИСНОВКИ.....	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	37
ДОДАТКИ	41

ВСТУП

Актуальність. Сьогодні фотографія стає невід'ємним елементом освіти, журналістики громадської діяльності та науки. Близько 80% інформації людина сприймає за допомогою зору. Відтак візуальні засоби набувають статусу одного з найефективніших інструментів пізнання, збереження і передавання інформації для великої кількості людей.

Розвиток візуальних технологій зумовлює те, що в гуманітарній науці називають візуальним поворотом — вивчення візуального сприйняття та візуальних кодів набуває міждисциплінарного характеру.

Фотографія, зокрема партисипативна, становить науковий інтерес для дослідників з різних сфер від соціології та медіазнавства до мистецтва. При цьому вона перестає бути об'єктом вивчення, фотографія стає й методом наукових та громадських практик.

Використання фотографії як якісного методу дослідження актуальним є в антропології, психології, медіаосвіті та педагогіці. Завдяки залученню людей до спільних занять фотографією та обговорення здобутого, фотографію практикують у нових навчальних методиках, які дають змогу висловитися тим, хто в інших умовах би промовчав. Методи представлення себе та рис своєї особистості через фотографію дають змогу створювати автопортрети та обговорювати їх в межах партисипативних практик. Такий підхід до фотографії дає можливість індивіду самовиразитись не показуючи свого обличчя на світлинах. Партисипативна фотографія передбачає не лише створення візуальних образів, а й інтерпретацію фотозображень, за допомогою чого учасники усвідомлюють свій досвід, діляться історіями та розвивають навички активного слухання, уяву, асоціативне мислення та емпатію, слухаючи один одного і обговорюючи ідеї.

Стан розробки проблематики. В Україні втілюються кілька проектів з партисипативної фотографії, зокрема до таких можна віднести українсько-німецькі

зустрічі «Meet up», фейсбук-групу «Ukrainian street photography», проект «Ukrainer». Все ж поглиблення ідеї партисипації та розробка методології її проведення, а також практика інтерпретації результатів потребують детальнішого аналізу досвіду попередніх проектів та опрацювання наукових праць.

Мета роботи: втілити проект з партисипативної фотографії, що полягатиме у проведенні воркшопів зі створення і обговорення автопортретів. Для досягнення мети потрібно виконати такі **завдання:**

1. визначити поняття партисипативності та його становлення як форми комунікативних практик;
2. визначити жанри та поняття партисипативної фотографії;
3. проаналізувати міжнародний досвід проведення проектів партисипативної фотографії;
4. розкрити автопортрет;
5. сформувати мету власного проекту та обрати учасників для нього;
6. адаптувати загальну методологію проведення воркшопу до умов карантину, напрацювати механізми взаємодії з учасниками;
7. здійснити низку воркшопів з підготовленою аудиторією;
8. визначити основні підходи до виконання завдань щодо самопрезентації.

Новизна роботи полягає в тому, що вперше було проведено онлайн-воркшоп з партисипативної фотографії, де учасники змогли розвинути свої навички візуальної комунікації. Тож вперше в Україні вдалося адаптувати методологію проведення воркшопу до умов онлайн-комунікації.

У роботі уточнено поняття і функції партисипативної фотографії та розширено визначення жанру автопортрету.

Також в межах роботи набуло уточнення поняття партисипативності та партисипативної фотографії, напрацьовано алгоритм проведення онлайн-воркшопу.

Об'єкт магістерського проекту є візуальна комунікація.

Предмет — це втілення партисипативний проекту з фотографії в межах якої учасникам потрібно створити автопортрети.

Для втілення проекту використовували такі загальнонаукові методи дослідження: описовий — (щоб описати і систематизувати поняттєвий апарат, а саме для визначення поняття автопортрету в партисипативній фотографії); історичний метод дав змогу визначити історію поняття партисипації, партисипативної фотографії та автопортрету; методи аналізу, синтезу, аналогії. Для реалізації проекту ми використовували такі спеціально наукові методи: експерименту, фасилітації, фотоінтерв'ю, спостереження, саморефлексії, опитування і діалогу, а також методи фотографії та партисипативної фотографії.

Джерельною базою для дослідження було використано праці американських і європейських дослідників партисипації і партисипативних та візуальних методів досліджень: К. Вонг, Л. Леві-Брюль, А. Річардсон, С. Ріфкін, П. Штомпка. Напрацювання про особливості жанру автопортрет у фотографії описано М. Магнусом, Х. Луїнськи, Дж. Сулером. Значення партисипації та її рівні залученості досліджували Ш. Арнштайн та Г. Дженкінс. В Україні поняття партисипації вивчалось як елемент належного врядування на рівні громадських активістів і громад.

Теоретичне значення роботи полягає у тому, що отримані результати можуть бути використані в навчальних курсах з візуальних комунікацій, теорії фотографії та в проведенні якісних досліджень з допомогою візуальних методів опосередковано через онлайн-інструменти. Крім того, висновки можуть бути доповнені наступними дослідженнями партисипативності як практики та методу в галузях мистецтвознавства, медіапсихології та медіапедагогіки.

Практичне значення проекту полягає в тому, що на основі результатів роботи можна розробити посібник, який описуватиме алгоритм втілення партисипативних проектів, на основі яких потім можна організовувати й

фотовиставки. Такі інструкції можуть бути цікаві митцям, а також педагогам та психологам, громадським організаціям та урядовим структурам, що розробляють та впроваджують нові методи взаємодії зокрема в освіті.

Структура роботи. Робота складається з двох розділів, 7 підрозділів списку використаної літератури і додатків.

Розділ 1. Партисипативна фотографія як медіапрактика

1.1. Партисипація як ознака суспільства

Термін «партисипація» використовують у різних сферах науки і життя: антропології, охороні здоров'я, мистецтвознавстві, культурології, психології, соціології, врядуванні, бізнесі, медіа, журналістиці, філософії. Вперше цей термін було вжито на початку ХХ століття французьким антропологом і філософом Люсьєном Леві-Брюлем у теорії первісного «дологічного» мислення. Досліджуючи минуле, антрополог створив закон партисипації або причетності, щоб пояснити, як колективна думка виникає у процесі активної участі кожного члена первісної спільноти у спільних ритуалах і впливає на менталітет. На думку Л. Леві-Брюля колективні почуття і уявлення про мораль, релігію, право є примусово нав'язані суспільством. Причетність розуміється як сукупність почуттів і вірувань, що утворюють єдину систему і ґрунтуються на колективних уявленнях, спільному менталітеті.

Ідея партисипації як елемент діалогу щодо розвитку суспільства простежується у наукових працях останніх 60 років, зокрема йдеться у працях К. Вонг, А. Рідчарсон, С. Ріфкін, Ш. Арнштайн та Г. Дженкінса.

У 1960-х та 1970-х роках ідея партисипації переходить з теоретичного дискурсу до практичного, перетворюється на метод, який дає змогу втілювати проєктів, що опікуються групами, не включеними в повній мірі в суспільно-політичне життя спільноти, ґрунтуються на ідеях стабільності і справедливості та рівності. Серед цих проєктів одним із перших були культурні дискусії з ініціативи бразильського педагога Паулу Фрейре, на яких відбувався діалог про домінуючу роль чоловіка в культурі з використанням малюнків та фото. Згодом прихильники феміністичної теорії засудили Фрейре за те, що він використовує партисипацію і водночас ще більше закріплює проблему тієї епохи — відлученість жінки від діалогу, її невидимість і пригніченість [25, с.84]. Серед перших партисипативних

проектів у межах антропологічного дослідження умов життя жінок у сільській місцевості Юньнань група вчених і фотографів під керівництвом Каролін Ванг провели кілька зустрічей, щоб познайомитися зі спільнотою і попросити їх зафіксувати щоденне життя, зокрема жінок, виклики з якими вони щодня борються, наприклад, недостача питної води, неосвіченість (Додаток 1) [25, с.91].

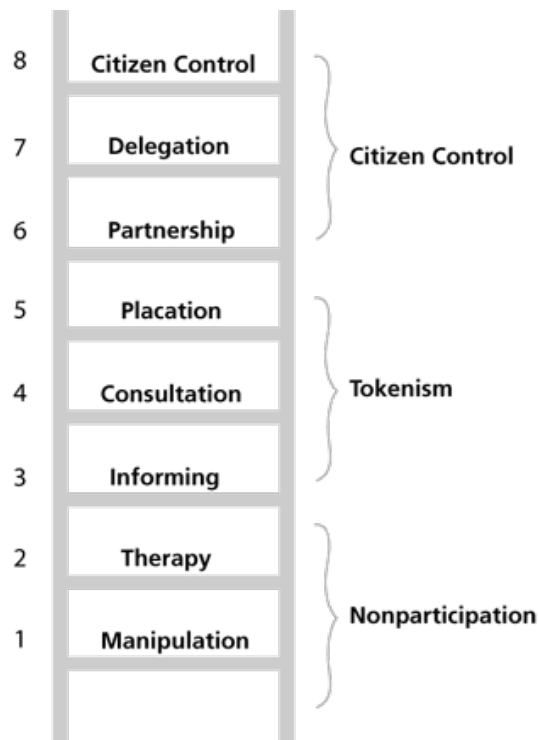
За визначенням британського вченого А. Річардсона партисипації — це співдія, співучасть у будь-якому процесі, події. Співучасть дозволяє бути задіяним, бути частиною будь-чого [27, с.34].

У праці «Що таке партиципація?» Сьюзен Ріфкін та Марії Кенгаре наведено три визначення, щоб пояснити значення партисипації. По-перше, це «добровільна контрибуція до державних програм», по-друге — «залученість у формуванні, втіленні і оцінці програм та розподілі переваг» [28, с.38-40], по-третє, партисипація визначається, як активний процес впливу цільової аудиторії на фінальний результат та рівень розвитку [28, с.40]. Хоча визначення до партисипації в різних сферах мають відмінності, але партисипацію розуміють перш за все процесом, а не результатом втручання.

У ХХ столітті партисипацію визначали кількістю учасників певної події, рахуючи, скільки людей відвідало зустріч чи скільки людей долучилося до певної події. Однак вже наприкінці ХХ століття формується уявлення про те, що «присутність не означає участі. Люди можуть прийти, але не мати інтересу чи розуміння того, що відбувається» [27, с.41].

Натомість саме партисипація у розуміння процесу залучення до прийняття рішення та формування свідомості постає важливою передумовою для творення єдиної спільноти. У соціально-політичній сфері для вимірювання рівня залученості і впливу громадської участі на прийняття політичних рішень науковиця Шеррі Арнштайн запропонувала поняття «драбина партисипації» (ladder of participation) у 1969 році.

Драбину творять вісім сходинок. На нижніх перекладинах драбини розміщені такі види неучасті, як (1) маніпуляція та (2) терапія. На цьому рівні люди не можуть брати участь у плануванні чи ухваленні рішень. Далі вгору по драбині рівень залученості до прийняття рішень зростає. Тож, пройшовши рівні інформування, консультування, примирення, партнерства і делегації, громадянин врешті може добратися до верхньої сходинки, що передбачає можливість здійснювати громадський контроль [8, с.216].

Arnstein's Ladder (1969)
Degrees of Citizen Participation

Рис. 1.1

1876 року з'являється Асоціація аматорської преси, що є першим прикладом організації, що поширює принципи культури участі, пов'язаною з медіа. У той час ця форма культури діяла у формі самвидаву: ентузіасти писали і друкували власні

тексти для подальшого надсилання публікацій мережі зацікавлених. Цей принцип дуже схожий на той, за яким функціонують сучасні соціальні мережі онлайн [11].

На початку XXI ст. цю ідею можна простежити у контексті сучасної культури та медіаграмотності, де використовується термін «партисипативна культура» або «культура участі». Вони означають, що теперішнє суспільство не лише споживає медійних контент, але і продукує його. Потенціал культури участі у громадянській активності та творчому самовираженні досліджував американський медіа-дослідник Генрі Дженкінс, який визначив його як культура участі (participatory culture). Це поняття означає сукупність цінностей спільноти, члени якої вважають, що їхній внесок має значення, і відчувають соціальну пов'язаність один з одним (принаймні, їм небайдуже, що думають інші про те, що вони створили) [17, с. 3]. Розвиток партисипативної культури пов'язують з виникненням Інтернет-активності. Вчений Г. Дженкінс виділяє такі форми культури участі:

1. Членство (формальне та неофіційне), в Інтернет-спільнотах, у різних соціальних мережах; дошки оголошень; ігрові клани або MySpace.
2. Вираження — створення нових творчих форм, таких як фотозйомки, відеозйомки, написання фанфікшн.
3. Спільне вирішення проблем — робота у формальних та неофіційних командах для виконання завдань та розвитку нових знань (наприклад, написання матеріалів для Вікіпедії у співавторстві, ігри в альтернативній реальності у командах).
4. Тиражі — формування потоку медіа (таких як подкастинг, блоги).

Застосування партисипативної культури у медіа є розповсюдженим, його застосовують і офіційні державні установи для прийняття рішень та спілкування (прес-конференції, петиції, обговорення, форуми), і неофіційні закриті спільноти за інтересами, і громадські організації для розширення прав певних верств суспільства.

Кожна з форм партисипативних культурних заходів має потенціал навчання, творчого самовираження, громадянської активності, політичних можливостей та економічної покращення.

Окрім форм культури участі, медіазнавець Г. Дженкінс виділяє такі її ознаки:

1. має низькі бар'єри для художньої вираження та громадянської активності;
2. забезпечує підтримкою тих, хто створює та ділиться своїми творами з іншими;
3. передає знання від досвідчених до новачків у формі неформального наставництва;
4. учасники партисипативних проектів вважають, що їх внески мають значення;
5. дає відчуття соціального зв'язку один з одним та інтересу до творів учасників партисипативних проектів.

Науковець додає, що партисипація є добровільною: «не всі учасники повинні робити свій внесок, але всі повинні знати, що вони можуть зробити свій внесок, коли готові, і що те, що вони роблять свій вклад, буде належно оцінено» [17, с.7]

Технічний прогрес і разом з ним інформаційний змінив те, як суспільство взаємодіє із засобами масової інформації: «Ми вже не лише споживачі засобів масової інформації, а виробники, розповсюджувачі та співучасники» [17, с.5].

Із розвитком технологій постає проблема залученості (партисипації) у процесі прийняття рішень у соціальній сфері. Технології дали доступ до спілкування, в результаті якого швидше виникають нові ідеї та знання. На противагу ідеї партисипації з'являється така перешкода долучитися до процесу прийняття рішень як поняття цифрового розділення — *digital divide*. На думку Г.Дженкінса технології вплинули на ті аспекти життя, які раніше не були доступні онлайн, а тепер, до прикладу, навчання через інтернет-сервіси є невід'ємною складовою освітнього процесу. Наявність офіційного онлайн-профілю індивіда

свідчить про участі у суспільному, освітньому і демократичному процесах. Сьогодні блогерство, активність у соціальних мережах та робота онлайн розглядається як норма. Науковець застерігає, що у суспільстві завжди є місце для тих не-учасників (*non-participants*), хто має перешкоди до технологічних благ і не може бути повністю залученим до того ж навчального процесу чи прийняття загальносуспільних рішень.

Крім соціально-політичного вираження, партисипація стає однією з форм художнього висловлювання, в результаті чого виникає партисипативне мистецтво (*participatory arts*). Мета мистецьких активностей — породжувати діалог, соціальну активність та мобілізацію громади. У такий спосіб ці мистецтва пропонують медіум для політичної участі [17, с.8].

Мистецтво участі або партисипативне мистецтво — це форма художнього самовираження через такі медіа як письмо, відео та фотографія, драма, музика, щоб продемонструвати приналежність до процесу прийняття рішень. Часто проекти партисипативного мистецтва сплановані не як мистецькі програми, а як засіб залучення до діалогу, соціального активізму та мобілізації спільнот, щоб досягнути спільної мети. [17, с.8]

На думку Мари Локовандт, партисипативна діяльність визначається як така, що виходить за рамки «простих консультацій» з учасниками, і «має на меті активізувати критичне мислення та прийняття рішень, перетворюючи учасників на активних громадян» [8, с.3]. Вчена вважає, що ця взаємодія відбувається в межах трьох основних аспектів: 1) виробництво або власне «виготовлення» мистецтва; 2) прийняття рішень, що визначатимуть, який вид мистецтва виробляється, і ким і для кого; та (3) споживання [20].

Партисипативне мистецтво використовується як спосіб сприяти політичній грамотності та залученості громадян. М. Фліндерс досліджував, як за допомогою мистецтва можна протистояти нерівності між тими, хто при владі і тими, хто підкоряється. Партисипативне мистецтво передбачає демократичний підхід «знизу

вгору» до створення мистецтва та запрошує учасників створювати повідомлення напротивагу нав'язуванню та передаванню елітарне повідомлення «пасивній» аудиторії. Він припустив, що мистецтво надає особливе середовище для політичної участі та демократичної участі. «Створюючи новий медіум і простір для політичного вираження через мистецтво», партисипація отримує культурну цінність у політичному контексті [13 с. 13].

Прикладом такого проекту є партисипативний мистецький проект «Youth Voice for Change in West Sacramento», де молоді запропонували ідентифікувати та сфотографувати основні проблеми, з якими стикаються щодня вони та їх спільнота. Світлини і коментарі учасників та їх менторів були укладені в публікації у формі пізнавального коміксу про життя спільноти, щоб привернути більше уваги до маргіналізованих груп населення. Організатори проекту встановили, що залучаючи молодь до вирішення проблем у громаді та вислуховуючи їхні проблеми, учасники більше інвестують у свій простір, більше цінують і поважають своє оточення та відчувають гордість [10].

Отже, поняття партисипації як наукове поняття виникає в другій половині ХХ століття у працях антрополога Л. Леві-Брюля, що під партисипацією розумів можливість кожного члена спільноти брати участь у ритуалах та у процесі формувати спільні уявлення про релігію, право і мораль. Потім партисипативність розвивається в межах політичної науки, де позначає здатність громадян контролювати процес прийняття рішень, а також в культурології, де формується поняття партисипативної культури або культури участі. Нею розуміють спільний набір цінностей і вклад членів певної групи людей задля спільної мети. Врешті партисипативність як форма мистецтва формує такі мистецькі практики, які протиставляють мистецтву елітарному демократичну платформу для вираження непопулярної думки. У всіх сферах теорії та практики партисипативність визначають процесом залучення до процесу прийняття рішень, що виховує відчуття

взаємної взаємоповаги учасників та підвищує зацікавленість і вмотивованість до дій.

1.2. Жанри партисипативної фотографії

Метод партисипативної фотографії означає процес фотографування та презентації світлин групі, за допомогою якого люди можуть визначати, представляти та підсилювати свою спільноту. Цей метод базується на виробництві документального фото та знань і має такі основні цілі: дати можливість людям фіксувати та відображати сильні та слабкі сторони спільноти та проблеми; сприяти критичному діалогу та пізнанню важливих питань шляхом дискусій з використанням фотографій у великих і малих групах; та досягати політиків із спільними запитам про зміни. Це визначення партисипативної фотографії вперше розроблено і використано в 1992 році у Мічиганському університеті дослідницями Каролайн К. Ванг та Мері Енн Берріс, щоб зафіксувати ставлення 62 сільських жінок на їх щоденне життя та виклики. Перші проекти часто стосувалися жінок через вплив феміністичної теорії на партисипативні методи [29, с.369-381] (Додаток 1).

Відтоді ця методика використовується для дослідження соціальних проблем та їх вирішення у різних куточках світу (Додаток 2).. Зокрема, ми проаналізували досвід США, Бразилії, Європи, Бангладешу, України [24]

Партисипативна фотографія має різні підтипи, зокрема виділяють два: фотоновела і фотоголос. На практиці ці два підтипи не мають різниці, тому науковці використовують ці терміни як синонімічні. Обидва методи передбачають заохочення зайнятися фотографією дітей, сільських жінок, працівників та людей, які мають мало доступу до прийняття публічних рішень. Бразильський педагог Пауло Фрейре назвав метод фотоновели «освітою для критичної свідомості», бо фотоновела дозволяє людям документувати та обговорювати свої життєві умови без прикрас, так як вони їх бачать. Цей процес навчає людей, розширює їх можливості,

дає маргіналізованим членам громади з низьким статусом можливість спілкуватися з політиками про потребу в змінах та висловлювати критику [25, с.87].

Фотоновелами або фотоголосами можна вважати ті фото, які робили у межах таких проектів, як фотодокументування будівництва житла та умов у маргіналізованих районах мігрантів міста Кхулна в Бангладеші (Додаток 3) [6]. Проект мав на меті привернути увагу власників землі і управлінців до проблеми неврегулювання проблеми житла і водночас об'єднати і підсилити дух людей, які опинилися в скрутному становищі. Також фотографії учасників є «етично-естетичною відповіддю» на виклики та «простором для нових голосів» [7, с.3].

Під час участі у проектах партисипативної фотографії у жанрі фотоголосу, люди представляють свій досвід та погляди на конкретну тему за допомогою фотозйомки, наприклад, фото на тему переваг та проблем громади. Після колективного обговорення та аналізу фотографій учасники зазвичай створюють продукт (наприклад, книгу, виставку) і використовують фотографії для поширення інформації про громадські проекти та для відстоювання своїх інтересів. Такі проекти можуть допомогти звичайним людям досліджувати, представляти та покращувати своє життя [30, с.82].

Фотоголосами можна вважати результати роботи учасників таких проектів, як партисипативний мистецький проект «Youth Voice for Change» у Сакраменто (2016) та німецько-українські зустрічі «Meet up» у м. Пустомити (2019), де волонтери з України та Німеччини проводили творчі партисипативні воркшопи для місцевої громади, використовуючи методи культурної освіти. На проекті було представлено та обговорено питання культурного різноманіття, міжкультурного навчання, ідентифіковано досвід дискримінації, упереджень, привілеїв. Головними цілями було покращити навички критичного і творчого мислення та створити безпечну партисипативну платформу для діалогу, зокрема з дітьми, підлітками та людьми поважного віку з Пустомитів. А результати проекту були публічно представлені та обговорені у формі виставки на міському фестивалі (Додаток 4).

Метод фотоголосу має три основні мети:

1. надати можливості маргіналізованим групам людей чи громадам візуалізувати та відобразити їхні потенціал та проблеми;
2. стимулювати критичний діалог щодо спільноти між різними стейкхолдерами;
3. звернутися до політичної верхівки, щоб сприяти позитивним змінам [29, с.185].

Ідея полягає в тому, що членам місцевих спільнот дають камеру, в результаті чого з'являється можливість випрацювати нові перспективи та додаткове розуміння соціальних процесів — не лише самих учасників, а й фасилітаторів, політиків та вчених, які беруть участь у процесах місцевого розвитку.

Партисипативна фотографія як стратегія кидає виклик традиційному кількісному і дедуктивному дослідницькому підходу, підкреслюючи активну роль учасників, дозволяючи їм оповідати, відтворювати власні реальні життєві реалії [3, с. 117]. Це змінює фокус дослідження від постраждалих сторін до залучених сторін [29, с.186]

Отже, партисипативна фотографія як метод виникає завдяки поєднанню «Педагогіки принижених» П. Фрейре, феміністичної теорії та документальної фотографії. Він полягає у проведенні групових проєктів, учасники яких не є в повній мірі включеними в суспільство та прагнуть до вирішення проблем своєї спільноти з допомогою фотографій і діалогу [9, с.14]. Фотографії підкріплюються коментарем автора, презентуються групі і в подальшому публікуються. Серед піджанрів партисипативної фотографії виділяють фотоголос або фотонovelу, які не відрізняються між собою. Прикладами фотоголосів можна ввжати роботи учасників проєктів «Youth Voice for Change» у Сакраменто, німецько-українські зустрічі «Meet up» у Пустомитах та дослідження та фотодокументування проблем житла мігрантів у Кхулні.

1.3. Автопортрет як об'єкт партисипативної фотографії

Слово «портрет» походить від старофранцузького «*portrait*» та позначає зображення, що чітко передає риси обличчя. Латинські корені «*portray*» пояснюють, що автопортрет означає «зображати» та «представляти» власне «я» [18, с. 1]. Тлумачні словники англійської мови Вебстер (Webster) та Оксфорд (Oxford) визначають портрет як малюнок, картину чи фотографію із зображенням людини та як яскравий опис когось або чогось за допомогою вербальних засобів. Водночас словник синонімів та антонімів (The Merriam-Webster Thésaurus) наводить лише одне визначення терміна, яке тлумачить портрет як яскравий опис словами когось або чогось [18, с. 17].

Фотопортрети можуть бути джерелом інформації для соціологів, антропологів, етнологів. Розвиток фотографії посприяв появі напрямку візуальної соціології, яка з допомогою серій фотознімків розкриває особливості суспільства, культури, структури і шукає приховані проблеми, оцінюючи зовнішній вигляд предметів та порівнюючи динаміку змін [4, с.28-29].

На думку Г. Почепцова, портрет є способом задокументувати хронологічний розвиток людини. Цей жанр фотографії «обов'язково має певну часову глибину особистості, тимчасову амплітуду внутрішніх рухів. Він фіксує особистість в її динаміці (...) змін» [2, с. 191].

Щоб йти в ногу з часом, жанр фотопортрету повинен відображати зміни, що з'являються в житті. Світлини, що відображають сучасних людей мають передавати їх хвилювання, реалії і виклики. Фотограф-портретист повинен використовувати кожен нагоди зафіксувати портрети своїх сучасників.

Головною рисою традиційного студійного фотопортрету є технічна досконалість виконання, завдяки чому строгий класичний стиль позування підкреслює серйозність і ґрунтовність фоторобіт такого формату. Однак, на думку М. Магнуса і Х.Луїнські зараз ці вимоги відійшли на другий план, класичний портретний стиль перестав бути загальноновизнаним через інформаційно-

технологічний прогрес, сучасні засоби зв'язку. Це дозволяє електронним пристроям миттєво передавати зображення з одного континенту на інший і змінює наше ставлення до фотознімків [1, с. 111]. Партисипативна фотографія не вимагає високої якості та естетичної досконалості кадру, тому часто для створення фотонovel використовують недорогі фотокамери, або камери смартфонів.

Серед портретних жанрів виділяють художній портрет. Він допомагає досліджувати особистість, що позує через візуальні засоби, що «втілюють в собі сучасні погляди на красу». Художній фотопортрет є незалежним від звичних канонів. Акцент зміщується від традиційних прийомів на природність і відображенні «духу часу» [1, с. 111].

Художній портрет — це зображення моделі, яке передає не тільки зовнішність, а й найповніше розкриває внутрішні властивості особистості. При зйомці такого портрету все, що зафіксовано у кадрі, має розкривати якусь характеристику моделі. Елементами, якими можна підкреслити риси людини, можуть бути не тільки предмети, а і кольори, відтінки, ракурс, позиція, жести, вираз обличчя тощо [11, с. 191]. На практиці професійні фотографи рекомендують зосередитися на одному чи двох найважливіших аспектах: ставлення героя до життя, його професія, характер і зобразити це дуже яскраво. Увага до творчих деталей та метафоричності в партисипативних проектах трапляється часто і заохочується організаторами активностей.

Природне оточення — найкраще середовище для створення художніх ного портрету. У студії набагато важче досягти виразності. Тому найкраще фотографувати героя в його звичному середовищі, де можуть бути найцікавіші деталі і предмети його життя, професії, характеру [1, с. 116].

Першим автопортретом вважають роботу фламандського художника доби Відродження Ян ван Ейка «Портрет людини в червоному тюрбані» (Додаток 4). Першу друковану згадку про автопортрет можемо знайти у збірнику автопортретів Людвіга Голдшайдера «Five Hundred Self-Portraits» 1937 року [14]. Згідно з

Оксфордським словником автопортрет — це зображення себе, яке створює сам автор. Зображення може виконуватися в різних мистецьких техніках живопису, графіки, літератури, музики та фотографії.

Професійні фотографи і автори книг по фотозйомці Мейот Магнус та Хорхе Луїнські виділяють два основні підходи до зйомки автопортретів: в дзеркалі, або іншому предметі, що відбиває зображення, і з використанням штативу, увімкнувши фотоапарат на автотаймер [1, с. 67]. У партисипації ці способи до створення автопортрету також використовуються, проте автопортретом може вважатися навіть виконана кимось іншим фотографія автора, якщо він продумує і ставить кадр.

У популярній культурі автопортрет іноді пов'язують з давньогрецьким міфом про Нарциса, що розповідає про молодика, який закохався у власне відображення у воді і від того помер. Виставка автопортретів у Пенсильванській академії образотворчих мистецтв у 2010–2011 роках отримала назву «Нарцис в студії». Однак через призму документалістики визначення автопортрета не пов'язують з нарцисизмом, автопортрет є «вираженням змін ролі митця в суспільстві, вияву нової філософії гуманізму та позиціонування мистецтва як єдиного інтелекту та праці» [16, с. 32, 34].

Психологічний аспект автопортрету полягає в тому, що люди свідомо, чи інтуїтивно намагаються проілюструвати, підкреслити одну з граней своєї особистості, а іншу приховати. Чим більше вивчаються фотографії, тим глибше розуміння себе, тому процес створення і перегляду своїх автопортретів може бути інструментом усвідомлення свого «я» [14]. Також жанр автопортрету дозволяє фотографам самовиражатися у такий спосіб, який не був би можливим словами.

«Створюючи автопортрети і переглядаючи їх, у авторів можуть виникати думки, спогади та особисті емоції. Не кожную фотографію можна потрактувати за допомогою словесного аналізу та за допомогою реакцій інших людей. Це те, що може пережити лише фотограф». Існує умовний поділ людей на ті, які є «вербалізаторами» — покладаються на слова, щоб досягати порозуміння, та

«візуалізаторами», які спілкуються та виражають себе краще за допомогою зображень [29, с.10]. За допомогою створення автопортретів в межах партисипативних проектах можна досягти інклюзії та порозуміння людей з різними типами мислення і самовираження.

Отже, автопортрет – це жанр, що позначає зображення автором самого себе. У партисипативні фотографії автопортретом може вважатися фотографування іншою людиною автора, якщо він режисує світлину. На відміну від потрету, що становить собою зображення рис людини, зокрема обличчя на полотні, автопортретом у межах партисипативних проектів з фотографії може бути не тільки зображення автором своєї подоби, а і свого настрою, речей, улюблених кольорів та візуальних метафор.

Висновки до розділу. Поняття партисипативності як практики передбачає участь у спільних діях, художнє висловлювання, діалог для досягнення мети і змін.

Поняття партисипації вперше трапляється у працях антрополога Л. Леві-Брюля. Він розумів формування менталітету за участі у ритуалах кожного члена спільноти як процес партисипації. Через призму політичної науки партисипація позначає здатність громадян контролювати процес прийняття рішень. Культурне застосування партисипації розуміють як спільний набір цінностей і вклад членів певної групи людей задля спільної мети. Врешті партисипативність як форма мистецтва формує демократичні платформи для вираження непопулярної думки на противагу нав'язаних елітою ідей та образів.

Партисипативною фотографією визначено якісний метод дослідження, що полягає у проведенні групових проектів, учасники яких не є в повній мірі включеними у суспільство та прагнуть до вирішення проблем своєї спільноти з допомогою фотографій та діалогу. Фотографії підкріплюються коментарем автора, презентуються групі і в подальшому публікуються та обговорюються у спільноті.

Серед жанрів партисипативної фотографії виділяють фотоголос або фотонovelу, що використовуються дослідниками і правозахисниками як метод підсилення

маргіналізованих груп, створюючи для них безпечний і креативний майданчик для самовираження. У результаті проведення таких проектів люди мають змогу ідентифікувати проблеми та отримати підтримку у вирішенні їх. Прикладами цих проектів стали роботи учасників проектів «Youth Voice for Change» у Сакраменто, німецько-українські зустрічі «Meet up» у Пустомитах та дослідження проблем житла мігрантів у Кхулні. Ми з'ясували, що у загальновідомому розумінні автопортрет – це зображення автором самого себе, свідомо, чи не свідомо підкреслюючи певні риси своєї зовнішності, характеру, ідентичності. На відміну від класичних студійних портретів – автопортрет у партисипативній практиці не має строгих рамок, бо кожен портретист має своє унікальне бачення себе. До того ж технічно такі портрети не вимагає технічної майстерності і професійної фототехніки. Учасники партисипативних проектів здебільшого використовують «мільнички» та камери смартфонів. Це саме той жанр, де форма не переважає над змістом. Зміст світлина це основа для розуміння себе, спільноти і активного діалогу.

Розділ 2. Автопортрет: проект партисипативної фотографії

2.1. Концепція воркшопу партисипативної фотографії.

Зважаючи на доступність методу фотографії, ми обрали його одним із ключових у нашому проекті. Кожен воркшоп передбачав фотографування себе, свого оточення, настрою, досвіду, творячи історії та ідеї, які допомагали пройти через карантин зі спільними цілями.

Метою нашої роботи було навчитися спілкуватися з допомогою методу партисипативної фотографії, документувати себе і своє оточення, розповідати історії у незвичний для нас спосіб, ділитися хроніками карантину.

У осерді концепції нашого проекту є автопортрет, бо це найбільш розповсюджений воркшоп для старту будь-якого партисипативного проекту з фотографії. У рамках цього інструменту з'ясовується «ідентичність» з допомогою запитань на кшталт: «Якби ви були місцем, то яким би ви були?», «Що змушує вас сміятися? Боятися? Сумніватися?».

Учасникам проекту ми запропонували сфотографувати себе в умовах карантину, свої улюблені місця, свій настрій, зробити автопортрет з предметами повсякденного життя і розповісти історію, пов'язану з ними. Автопортрет у партисипативних проектах передбачає зображення не лише свого обличчя, тіла, а і характеру, побуту, оточення. Спілкуючись, можна інтерпретувати автопортрети, використовувати інтерактивні вправи або інші форми мистецтва. Поряд із зображеннями може бути текст, яким учасники можуть підкріпити візуальний образ. Для деяких вправ як доповнення до фотографій можуть бути малюнки і колажі [5].

Подібні воркшопи вже відбувалися. Зокрема у Німеччині в селищі Вербен в межах проекту «Creative Countryside» (2019) учасники з різних країн світу зібралися, щоб ознайомитися з креативними партисипативними техніками, серед яких був автопортрет та колаж. У межах проекту було підготовано і проведено три воркшопи

зі створення автопортрету з місцевими дітьми, підлітками та дорослими. Планування проекту тривало 3 дні, а реалізація відбувалася в межах одного дня. Результатом проекту стала публічна виставка автопортретів, фотоколажів та обговорення з мешканцями селища на наступний день після воркшопу.

Наш проект відрізняється від попереднього тим, що він має довшу тривалість: тиждень здійснювався пошук учасників і підготовка програми воркшопів, упродовж двох тижнів відбувалися заняття з групою відібраних учасників. Кількість і різноманіття автопортретів, яку вдалося створити є більшою, ніж у попередньому випадку.

Завдання, яких ми прагнули досягнути в результаті занять партисипативними методами це отримання навичок проявляти емоції візуально, розвинути комунікативні здібності, асоціативне мислення, засвоїти нові форми спілкування, обговорення, творчості та візуального самовираження

Щоб досягти поставленої мети ми відібрали семеро учасників проекту, які між собою не знайомі і запропонували їм познайомитися та самовиразитися за допомогою фото. Всі учасники – мешканці українці з різних міст України і Німеччини, у віці 22-32 роки, троє з них чоловічої і четверо жіночої статі. Частина учасників працюючі студенти, дехто під час карантину призупинив роботу та навчання. Вибір невеликої групи обгрунтовуємо тим, щоб онлайн-зустрічі були конкретно скільки часу і відбувалися в умовах карантину, в яких люди працюють і навчаються теж онлайн через відеозв'язок.

На етапі визначення формату і підбору тем та пошуку учасників до проекту залучили представників громадських організацій «Social Visions» з Берліну та «Інституту українських студій» зі Львова, які практикують партисипативні мистецькі проекти по всьому світу.

Під час карантину онлайн-проекти було провести простіше, ніж офлайн. З огляду на обмеження, запровадженні в межах карантину, для проекту з партисипативної фотографії обрали онлайн-режим. Конкретні обмеження не

збиратися і не пересуватися групами більш як дві особи, закриті публічні місця, носіння масок, обмежена соціалізація та застереження Всесвітньої організації охорони здоров'я залишатися вдома не давали змогу провести подію з безпосереднім спілкуванням.

Експерти, зокрема фотографка, журналістка і співзасновниця ГО «Social Visions» Аня Пітш (Anja Pietsch), застерігали, що онлайн-режим може позначитися на результатах, адже у цій сфері, жива взаємодія і комунікація має найкращий ефект. Проте вона порекомендувала реалізувати проект у онлайн форматі як експеримент, щоб у подальшому мати напрацювання для планування віддалених воркшопів.

У межах проекту ми підготували шість занять на різні тематики, які провели у форматі онлайн через сервіс Zoom.

Правилами для кожного з учасників стали такі:

- 1) брати участь у заняттях, час яких узгоджувався заздалегідь;
- 2) учасники представляють свої роботи: під своїм іменем, нікнеймом, чи анонімно, щоб особа могла залишитися нерозкритою широкій публіці.
- 3) ділитися, але не оцінювати художню майстерність, ідею чи думки. знайомитися, вислуховуємо, дивимося, пізнаємо інакшість, але нікого не критикуємо. Можемо підмічати деталі, коментувати, що нас зацікавило і зачепило в роботі іншого учасника.

Методика проведення занять в малих групах не потребувала розділення учасників на менші групи для обговорення, бо часу вистачало всім, щоб презентувати свою роботу. До того ж дані дослідників колективної поведінки свідчать про те, що обговорення і навчання у малих групах є ефективнішим, ніж у великих [10, с.7].

В умовах живої взаємодії партисипативні проекти проводять у режимі інтенсиву, де група учасників упродовж тижня збирається і щодня виконує 2-3 великі творчі завдання (фотографія, фотоколаж, малюнок, відео), які обговорює їх команда, а

згодом презентує на публічних виставках. Умови партисипативних проєктів вимагають від учасників повної зайнятості і віддачі лише у проєкті. Онлайн-формат дозволяє учасникам продовжити їх звичну рутину праці, навчання. Зважаючи на завантаженість учасників і умови карантину ми розробили такий алгоритм воркшопу:

1. Створення фотографій заздалегідь, щоб скоротити час онлайн-дзвінків і дати кожному учаснику стільки часу на підготовку світлин, скільки він вважає за потрібне приділити. Цей аспект є перевагою і для тих, хто під час карантину має завантажений графік, і для тих, хто мав багато вільного часу, щоб займатися творчістю.
2. Зібрати роботи за годину до воркшопу і підписати іменами учасників.
3. Доки люди доєднуються до дзвінка проводити ice-breaking активності, які допоможуть почуватися комфортніше в оточенні незнайомців.
4. Починати воркшоп з демонстрації світлин у рандомному порядку, або за бажанням учасників.
5. Дати автору світлини час і увагу, а потім ставити запитання і давати коментарі.
6. Запропонувати рефлексії різних форматів: усні під час зустрічі, письмові приватні через месенджери, анонімні через google-форму. Остання є обов'язковою, а інші — за бажанням.
7. Сформулювати завдання на наступну зустріч і проговорити, якщо завдання є складним — як спростити його під можливості кожного з учасників, наприклад, якщо потрібно зробити мапу улюблених місць з фотографіями, то не обов'язково робити нові фото, можна скористатися архівами, щоб не виходити на вулицю.
8. Вести комунікацію в месенджерах з групою учасників, нагадуючи, яке завдання потрібно підготувати, які корисні матеріали можна почитати на обрану тему (Додаток 9).

За такою схемою відбувалися заплановані воркшопи в межах нашого проекту «Автопортрет: партисипативної фотографії». При використанні цього алгоритму в інших проектах варто врахувати, що він був пристосований під умови карантинних заходів, тому в інших випадках потребує адаптації під мету проекту і потреби окремих учасників та середовища, в якому вони перебувають.

У формі діалогу ми проводили партисипативні воркшопи, дозволяючи кожному учаснику висловити свою думку і прокоментувати роботи інших учасників.

Метод фасилітації, під яким ми розуміємо передачу знань не від однієї людини, наприклад, вчителя і до учнів, а передача і обмін інформацією між усіма. Партисипативна фасилітація передбачає партнерські зв'язки і прийняття спільних рішень з учасниками проектів. У нашому випадку фасилітацією можна вважати спільне узгодження годин для воркшопів, проговорення тем на наступний воркшоп заздалегідь, щоб знати, чи достатньо учасникам часу і ресурсів на їх виконання. Також фасилітація передбачає невтручання в процес воркшопу, коли самі учасники можуть вести заняття, презентуючи і коментуючи роботи один одного [18, с.5].

2.2. План онлайн-занять.

У рамках проекту відбулося 6 зустрічей і 5 воркшопів загалом. (Додаток 6).

Перша вступна зустріч була проведена для представлення проекту, ознайомлення з поняттям партисипації, мети та завдань, над якими працювали впродовж двох тижнів з регулярністю три рази на тиждень. Було окреслено організаційні моменти процесу — визначено час, правила та пояснення завдання, яке учасники повинні зробити на наступну зустріч. Також в межах представлення проекту було відведено час на додаткові уточнювальні запитання учасників (Додаток 7,8).

Першим завданням, яке учасники мали виконати, стало фотографування автопортретів, під яким ми розуміємо фотозображення рис обличчя, частин тіла,

настрою, улюблених речей, занять і місць, які допомагають краще представити свою особистість та індивідуальність. Ми запропонували створити мінімум один автопортрет, або більше.

Друга зустріч була водночас і представленням фотопортретів учасників проекту, і їх знайомством. Дехто з учасників зауважив, що зручніше було б провести знайомство в перший день проекту, проте ми свідомо розділили ознайомлення з деталями проекту і представлення учасників на два заняття, щоб, по-перше, мати більш короткі воркшопи, по-друге, щоб кожна зустріч мала один спільний фокус і одну головну тему.

Під час другого заняття відбулася презентація автопортретів на тему «Автопортрет». Представлення відбувалося впродовж 50 хвилин. Питання, які виникали під час обговорення стосувалися мотивацій, хобі учасників, їх місця проживання, а також техніки виконання та обробки фото — використання чорно-білого фільтру, цікава композиція, світло. Вкінці заняття учасники також отримали завдання на наступний воркшоп — «Мої емоції».

У межах цієї теми було поставлено таке завдання: обрати улюблену емоцію, чи спробувати відворити візуально цілий спектр своїх емоцій, поспоглядати за ними, знайти їх вияв у образах, кольорах, формах. Вираження емоцій може бути в різних жанрах фото – абстракція, селфі, пейзаж, тощо. Щоб автопортрет емоцій максимально передавав особистість учасника, учасникам порадили не шукати приклади робіт і не відштовхуватися від звичних значень кольорів, як-от, що радість – це сонце, світло, а концентруватися на своїх відчуттях і візуальних смаках. Важливо наголошувати у партисипативних проектах, що учасники є експертами своїх робіт і свого бачення. На старті проекту ми не вказували обмежень по кількості світлин, щоб кожен робив стільки спроб, скільки може і хоче, мінімально очікувалося, що буде точно одна фотографія від кожного учасника кожного воркшопу.

На четвертому воркшопі учасники створювали «picture map» – мальовану карту з фотографіями – місцевості, де проживають учасники.

Як приклад це можуть бути схематичні малюнки улюблених вулиць, архітектури, доповнена фотографіями цікавих деталей. Ця вправа допомагає зрозуміти, як учасники сприймають простір і його вплив на життя.

Через карантинні обмеження ми не вимагали виходити на вулицю, щоб зробити фотографії. Учасники отримали кілька опцій для виконання цього завдання: зробити фото пейзажу, який видно з вікна, чи намалювати мапу найважливішими локаціями в межах дому, квартири, чи району. Також можна використовувати архівні світлини, чи робити кілька фото по дорозі, коли виходите в найближчий магазин. Компонувати фото і карту в одне можна тими засобами, які доступні – графічні редактори, малюнки на папері з нумерацією до фото.

П'ятий воркшоп мав на меті розвинути асоціативне мислення за допомогою методу вирізок з журналів або газет, якими потрібно доповнити реальність і зафіксувати її на фото. Тематичного обмеження не було встановлено, щоб кожен створив неочікуваний візуальний образ, який цікавий йому. Окрім розвитку фантазії, з допомогою цієї вправи можна тренувати навички композиції, розташовуючи вирізані предмети так, як задумав учасник. Частина учасників дала запит отримати більше технічних навичок фотографії, тому на додаток до завдання було надано допоміжні матеріали з теорії різних видів композицій. Єдиною вимогою цього заняття було використовувати вирізки друкованих матеріалів, а тема була довільна.

Темою останнього, шостого партисипативного воркшопу була «візуальна історія». Методикою став візуальний сторітелінг, що може посприяти засвоєнню навичок попередніх технік автопортрету, малюнків, вирізок, відео. Крім того, для виконання завдань учасників знайомили з креативними техніками mind-map, story board.

Головне завдання полягало у створенні візуальної історії – вигадати її, чи пригадати і презентувати її у формі розповіді з візуальним (серія фото, відео, малюнок, фотоколаж) супроводом.

Окрім запланованих воркшопів учасники проекту проявили ініціативу ознайомитися з основами фотографії, тому додатково відбулося заняття, присвячене оглядові різновидів фотокамер, основних параметрів фотографії, основ композиції та найзручніших програм для редагування фотографій.

2.3. Форми партисипативної самопрезентації та механізми взаємодії з учасниками

Заняття 1. Представлення учасників та їх автопортретів були різними. Кожен обрав формат автопортрети, який був найближче до душі, черед яких фото своїх речей (мобільні телефони, книги, вишивка), пейзажі, частини тіла (очі, руки), відображень в склі та тіней (Додаток 13).

Заняття 2. Зображаючи емоції, учасники обирали різні шляхи для цього. Один – сфотографував свої риси обличчя (зморшки на лобі, нафарбовані губи) інші робили постановочні селфі, дехто знаходив свій настрій у природі (дерева, водойми, хмари). Учасники намагалися вгадати емоції один одного і їм часто вдавалося правильно відчувати, що закодовано у візуальних образах. Здебільшого було зображено позитивні емоції, проте учасників поділилися тим, що був невдалий день і тому показали на фото роздратованість, злість (Додаток 13).

Заняття 3. Усі учасники зробили мапи по-різному, залежно від своїх можливостей: хтось малював на папері своє місто, хтось робив фотоколажі у графічних редакторах, хтось робив візуальну екскурсію найцікавіших місць свого району з допомогою фото, малюнків та їх поєднання. Одна учасниця

сфотографувала мапу локацій світу, які вона відвідала з допомогою привезених звідти сувенірів (Додаток 13).

Заняття 4. «Колаж» реальності і вирізаних предметів з преси був на довільну тему, тому тут були дуже незвичайні сюрреалістичні поєднання вирізаних з журналів людей та предметів побуту, вулиці, природи (Додаток 14).

Заняття 5. Візуальними історіями, які учасники зображали, стали візуальні притчі, історії зі свого життя, відеоблог. Історії часто оформлювали у фотоколаж. Учасники охоче слухали історії і багато запитували один одного (Додаток 15).

Для досягнення поставлених цілей нашого проекту ми використовували такі методології, як діалог, експеримент, фасилітація, фотоінтерв'ю, спостереження, саморефлексія, опитування, а також методи фотографії та партисипативної фотографії.

Зважаючи, що досвіду проведення партисипативних проектів з фотографії у форматі онлайн-зустрічей немає, то наш проект можна вважати експериментальним і унікальним. Із допомогою методів спостереження та опитування учасників ми змогли з'ясувати, які фактори вплинули на успіх реалізації проекту.

Під час занять учасники дали запит на те, щоб організатор (фасилітатор) теж готувала свої роботи і презентувала, на що зреагували, готуючи і презентуючи свої фотографії на воркшопах також. У цьому проявилася тенденція до зміни ролей у партисипативних проектах, де організатор, фасилітатор може стати учасником, а учасники можуть брати ініціативу керувати творчим процесом та ініціювати діалог. Для додаткової можливості взаємодії учасників було розроблено Telegram-бесіду, щоб ділитися натхненням, ідеями і можливостями у будь-який час. Для структурування інформації про розклад занять, теми і корисні джерела також використовувалася закрита група Telegram.

Саморефлексія була частиною нашого проекту, щоб кожен учасник міг усвідомити досвід, який він отримує на проекті, а також поділитися враженнями за

бажанням з цілою командою, чи індивідуально в особисті повідомлення, або ж заповнити анонімну Google-форму (Додаток 10).

Можемо констатувати, що з допомогою партисипативної фотографії учасники навчилися краще розуміти себе, створювати візуальні історії, поєднувати вирізки преси з фотографією. Завдяки створенню карт з фотографіями учасники змогли побувати на віртуальних екскурсіях у містах один одного.

Отже, для реалізації проекту з партисипативної фотографії по створенню автопортретів було обрано цільову аудиторію, адаптовано загальну методологію проведення воркшопів до онлайн-формату та умов карантину. Проаналізувавши світовий досвід було напрацьовано алгоритм дій та розроблено 6 тем для занять, серед яких створення автопортрету, фото емоцій, фотографування простору і створення мап, використання вирізок з журналів та створення візуальної історії. Здійснено низку запланованих воркшопів з підготовленою аудиторією і зібрано відгуки про проведені активності.

Висновки до розділу. Проаналізувавши світовий досвід було напрацьовано алгоритм дій та розроблено 6 тем для занять, серед яких створення автопортрету, фото емоцій, фотографування простору і створення мап, використання вирізок з журналів та створення візуальної історії.

Ми навчилися навчитися комунікувати фотографією, розповідати про себе у незвичний для нас спосіб, створюючи автопортрети, колажі і спілкуючись між собою. Результат наших зустрічей є фотографії, коментарі, ідеї та історії, що мотивують, дивують, емпатують і розвивають. Опираючись на методологію роботи в малих групах, ми адаптували і сформувавши алгоритм проведення занять під умови карантину.

Здійснивши цей проект ми виконали такі завдання, як покращення навичок самопрезентації. створення візуальних історій, використання партисипативних технік автопортрету та колажу, створювати карти з фотографіями та пізнавати щось нове про життя в різних куточках України і світу.

Для досягнення поставлених цілей нашого проекту ми використовували такі методології, як діалог, експеримент, фасилітація, фотоінтерв'ю, спостереження, саморефлексія, опитування, а також методи фотографії та партисипативної фотографії.

ВИСНОВКИ

Отже, у процесі реалізації воркшопу вдалося дійти таких висновків: визначено поняття партисипативності як практики, що передбачає участь у спільних діях, діалозі задля вирішення певної проблеми, досягнення мети і потрібних змін. Це поняття прийнято використовувати для позначення соціально-політичних процесів, мистецьких практик та у контексті медійного і культурного розвитку.

Ми простежили науковий розвиток поняття партисипації у працях антрополога Л. Леві-Брюля, який під партисипацією розумів формування менталітету за участі у ритуалах кожного члена спільноти. У межах політичної науки партисипація позначає здатність громадян контролювати процес прийняття рішень. Культурне застосування партисипації розуміють як спільний набір цінностей і внесок членів певної групи людей задля спільної мети. Врешті партисипативність як форма мистецтва формує демократичне підґрунтя для вираження непопулярної думки на противагу нав'язаних елітою ідей та образів. У теоретичному та практичному вимірі партисипативність є процесом залучення до прийняття рішень, що формує відчуття взаємоповаги учасників та підвищує зацікавленість і вмотивованість до дій. Термін «партисипація» у розрізі медій і візуальної комунікації з'явився з появою Асоціації аматорської преси у ХІХ столітті та поширився з появою інтернету та соціальних мереж.

Партисипативною фотографією визначено якісний метод дослідження, що полягає у проведенні групових проектів, учасники яких не є в повна включені у суспільні процеси та прагнуть вирішити проблеми своєї спільноти за допомогою фотографії та діалогу. Фотографії підкріплені коментарем автора, презентуються групі і в подальшому публікуються та обговорюються у спільноті.

Серед жанрів партисипативної фотографії виділяють фотоголос або фотоновелу, що використовується дослідниками і правозахисниками, як метод підсилення маргіналізованих груп, створюючи для них безпечну і креативну платформу для самовираження. У результаті проведення таких проектів люди

мають змогу визначити проблемні питання та отримати підтримку, щоб вирішити їх. Прикладами таких проектів стали роботи учасників проектів «Youth Voice for Change» у Сакраменто, німецько-українські зустрічі «Meet up» у Пустомитах та дослідження проблем житла мігрантів у Кхулні.

Ми з'ясували, що у загально відомому розумінні автопортрет – це зображення автором самого себе, свідомо чи не свідомо підкреслюючи певні риси своєї зовнішності, характеру та ідентичності. На відміну від класичних студійних портретів – автопортрет у партисипативній практиці не має чітких рамок, адже кожен портретист має власне унікальне бачення самого себе. До того ж, технічно такі портрети не вимагають високої майстерності і професійної фототехніки. Учасники партисипативних проектів здебільшого використовують «мільнички» та камери смартфонів. У цьому випадку форма не переважає над змістом. Зміст світлини – це основа для розуміння себе, спільноти і активного діалогу.

Метою нашого проекту було навчитися комунікувати за допомогою фотографії, розповідати про себе у незвичний спосіб, створюючи автопортрети, колажі і спілкуючись між собою. Результатом наших зустрічей є фотографії, коментарі, ідеї та історії, що мотивують, дивують, емпатують і спонукають розвиватися. Опираючись на методологію роботи у малих групах, ми розробили такий алгоритм проведення занять: зробити фото завчасно, щоб скоротити час онлайн-дзвінків і мати більше часу на створення своїх робіт; організатор має зібрати роботи за годину до воркшопу та зазначити імена учасників; на початку дзвінка провести активності, які допоможуть учасникам почуватися комфортніше в оточенні незнайомців; починати воркшоп з показу робіт, давши автору світлин достатньо часу і уваги для презентації; ініціювати обговорення, ставити запитання та давати зворотній зв'язок; запропонувати рефлексії різних форматів: усні під час зустрічі, письмові приватні через месенджери, анонімні через google-форму; дати домашнє завдання до наступної зустрічі та запитати чи було достатньо часу та

ресурсів для його виконання; спілкуватися з групою учасників, нагадуючи, яке завдання потрібно підготувати.

За такою схемою відбувалися заплановані воркшопи у межах нашого проекту «Автопортрет: партисипативної фотографії». Алгоритм був адаптований під умови карантинних заходів, тому в інших випадках потребує змін залежно від мети проекту, потреби учасників та середовища, у якому вони перебувають.

Учасниками нашого проекту стали 7 осіб віком 22-32 роки, які мешкають у різних містах та регіонах України і Німеччини. З огляду на карантинні обмеження, проект проводився онлайн. Механізмами взаємодії з учасниками стали сервіси Zoom та Telegram. Для досягнення поставлених цілей нашого проекту ми використали такі методи: діалог, експеримент, фасилітація, фотоінтерв'ю, спостереження, саморефлексія, опитування, а також методи фотографії та партисипативної фотографії.

Упродовж учасники проекту реалізували такі завдання: покращували навички самопрезентації, створювали візуальні історії, навчилися використовувати партисипативні креативні техніки автопортрету та колажу, поєднувати вирізки преси з фотографією. Завдяки створенню карт з фотографіями учасники змогли побувати на віртуальних екскурсіях у містах один одного і дізнатися щось нове про життя у різних куточках України та світу.

Проаналізувавши світовий досвід, ми розробили алгоритм дій та шість тем для занять, серед яких були створення автопортрету, фото емоцій, фотографування простору і створення мап, використання вирізок з журналів та створення візуальної історії.

Результатами першого завдання стали автопортрети із зображенням учасниками частин тіла, предметів побуту та силуетів. Друге завдання учасники виконували по-різному, фотографуючи свої емоції через призму природи, речей та освітлення. На воркшопі, присвяченому фотографіям простору і картах, учасники створювали роботи різного масштабу – від плану квартири та ностальгійних місць

з дитинства до маршрутів улюбленими туристичними локаціями. Техніка колажу з використанням журнальних вирізок навчила учасників шукати образи і композиції та проектувати всі деталі кадру власноруч, розташовуючи вирізані об'єкти сюрреалістично, доповнюючи реальність цікавими деталями та фіксуючи на фото незвичні метафори.

Отже, для реалізації проекту було обрано цільову аудиторію, адаптовано загальну методологію проведення воркшопів до онлайн-формату та умов карантину. Обрано теми для занять та розроблено їх план, зібрано відгуки учасників про активності. Результати проекту апробовані експертами зі сфери партисипативної фотографії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Магнус М. Портрет. Книга по фотографии / М. Магнус, Х. Луински. – Москва, 1991. – (Планета).
2. Почепцов, Георгий Георгиевич. Теория коммуникации / Г. Г. Почепцов. - 2-е изд., стер. - М. : СмартБук, 2009. - 651 с.
3. Сьюзен Зонтаг. Про фотографію. — К.: Основи, 2002.
4. Штомпка П. Визуальная социология. Фотография как метод исследования/. П. Штомпка— М.: Логос, 2007. — 168 с.
5. A guide for creating participatory photography projects with migrants and refugees [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://transittales.net/wordpress/wp-content/uploads/2018/02/trasittales_manual_english.pdf
6. Alam A. Migrant homes in more-than-human cities [Електронний ресурс] / A. Alam, A. McGregor, D. Houston. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/318164821_Photo-response_Approaching_participatory_photography_as_a_more-than-human_research_method.
7. Alam A. Photo-response: Approaching participatory photography as a more-than-human research method [Електронний ресурс] / A. Alam, A. McGregor, D. Houston. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/318164821_Photo-response_Approaching_participatory_photography_as_a_more-than-human_research_method.
8. Arnstein, S.R. (1969), "A Ladder of Citizen Participation", Journal of the American Planning Association, 35 (4): 216–224
9. Banks M. Visual methods in social research / Marcus Banks. – London: SAGE Publications, 2001.

10. Becker J. Network dynamics of social influence in the wisdom of crowds [Электронный ресурс] / Joshua Becker. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/317566561_Network_dynamics_of_social_influence_in_the_wisdom_of_crowds.
11. Chevrier, J. F. (1986) “The Image of the Other” in Lingwood, J. (ed), Staging the Self: SelfPortrait Photography 1840s-1980s, pp. 9–15. Plymouth: Plymouth Arts Centre.
12. Eubanks Owens P. Youth Voices for Change: Opinions and ideas for the future of West Sacramento [Электронный ресурс] / Patsy Eubanks Owens. – 2016. – Режим доступа до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/291355793_Youth_Voices_for_Change_Opinions_and_ideas_for_the_future_of_West_Sacramento.
13. Flinders, M., & Cunningham, M. (2014). Participatory Art and Political Engagement. Arts and Humanities Research Council. Web. United Kingdom. May 2017. http://www.crickcentre.org/wp-content/uploads/2014/08/AHRC_Cultural_Value.pdf
14. Goldscheider, L. Five Hundred Self-Portraits From Antique Times to the Present Day; Phaidon: London, UK, 1937
15. Gorichanaz T. Self-Portrait, Selfie, Self: Notes on Identity and Documentation in the Digital Age [Электронный ресурс] / Tim Gorichanaz – Режим доступа до ресурсу: www.researchgate.net/publication/336096099.
16. Hall, J. The Self-Portrait: A Cultural History; Thames & Hudson: London, UK, 2014. Woods-Marsden, J. Renaissance Self-Portraiture: The Visual Construction Of Identity and the Social Status of the Artist; Yale University Press: New Haven, CT, USA, 1998.
17. Jenkins, Henry, Puroshotma, Ravi, Clinton, Katherine, Weigel, Margaret, & Robison, Alice J. Confronting the Challenges of Participatory Culture: Media Education for the 21st Century, 2007. – 68 с.

18. Jones A. The “Eternal Return”: Self-Portrait Photography as a Technology of Embodiment [Электронный ресурс] / Amelia Jones // The University of Chicago Press. – 2002. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.jstor.org/stable/10.1086/339641?origin=JSTOR-pdf&seq=1>.
19. Learning Companion for Facilitators FACILITATION STEP-BY-STEP A SELF-LEARNING PORTFOLIO TOOL FOR FACILITATORS IN NON-FORMAL EDUCATION [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.mitost.org/editions/lcff/learningcompanionfacilitators2017/1/learningcompanionfacilitators2017.pdf>
20. Lockowandt, Mara, “Inclusion Through Art: An Organisational Guideline to Using the Participatory Arts with Young Refugees and Asylum Seekers.” Refugee Support Network. 2013. Web. 27 Feb. 2016. Available at <https://www.refugeesupportnetwork.org/resources/9-inclusion-through-art>
21. Maguire P. Doing Participatory Research: A Feminist Approach [Электронный ресурс] / Patricia Maguire // Participatory Research & Practice. – 1987. – Режим доступа до ресурсу: https://scholarworks.umass.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1005&context=cie_participatoryresearchpractice.
22. Matarasso, F., (1997) Use or Ornament: The social impact of participation in the arts. Stroud: Comedia.
23. NESF. “The Arts, Cultural Inclusion and Social Cohesion.” NESF Report 35. January 2007. Web. 27 Feb. 2016. http://files.nesc.ie/nesf_archive/nesf_reports/NESF_35_full.pdf, 2.
24. Participedia [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://participedia.net/>.
25. Photovoice: A Participatory Action Research Strategy Applied to Women's Health. *Journal of Women's Health*, 8 (2):185-192, 1999.
26. Prins E. Participatory photography: A tool for empowerment or surveillance? с.428

27. *Richardson A. Participation. London: Routledge & Kegan Paul, 1983. 160 p.*
28. Rifkin, Susan & Kangare, Maria. (2002). What is Participation? С. 41- 43
29. Suler J. The Varieties of Self-Portrait Experiences [Электронный ресурс] / John Suler. – 2015. – Режим доступа до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/277475533_The_Varieties_of_Self-Portrait_Experiences.
30. Wang C. Burris, M. Photovoice: Concept, Methodology, and Use for Participatory Needs Assessment [Электронный ресурс] / Caroline Wang // Health Education & Behavior. – 1997. – Режим доступа до ресурсу: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/109019819702400309>.
31. Wang, C. C., Cash, J. L., & Powers, L. S. (2000). Who knows the streets as well as the homeless? Promoting personal and community action through Photovoice. *Health Promotion Practice*, 1(1), 81-89.

ДОДАТКИ

Додаток 1.

Wang, Burris / Photovoice 381

Figure 3. "Drinking water is a problem in our mountainous area. The water is not very clean. The water the woman is getting flows from two faucets. The faucet water is pumped up from the pond by the electric power station. Whenever there is a power blackout in our mountain areas, even the water from these faucets is not available. I wanted to show the difficulty of getting drinking water." Photograph and caption by Li Cui Zhen, a Chengjiang County farmer, age 34.

Wang, Burris / Photovoice 373

Figure 1. "I took this photograph in Luliang County. I asked the girl in the picture her age. She said she was not yet ten and in her third year of school. I asked her many questions. 'Do you have homework at noontime?' 'Yes.' 'What do you do after lunch?' 'I have to collect and wash the bowls and chopsticks and feed the pigs, because my parents are working in the field.' If the parents were educated they wouldn't let the child do so much housework. Village women, because of heavy housework and field work, don't have time to look after their children's studying. 'Can your parents read?' 'No.' I took this photo to make the parents pay attention to the educational issue of children, and to influence them to reduce home chores and field work." Photograph and caption by Jin Xiang Xiang, a Luliang County farmer, age 40.

Додаток 2.

Додаток 3.

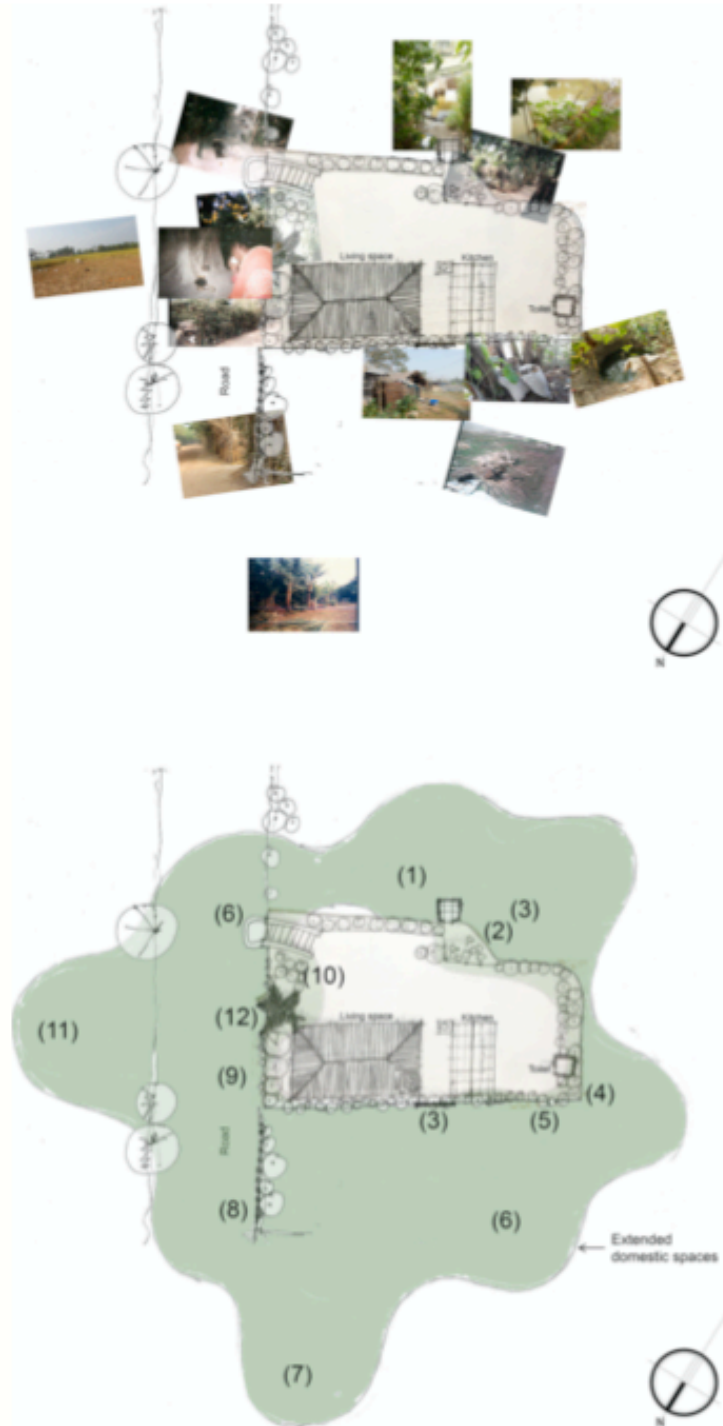

Figure 3 Distribution of images (top) shaping liminal spaces of home (bottom)

(1) Pond water

(2) Herbs

(3) Vegetable plants

(3) Vegetable plants

(4) Fish pit

(5) Snails in sacks

(6) Animal at entryway

(6) Animal grazing on adjacent land

(7) Fallen tree limbs and leaves

(8) Cowdung sticks

(9) Leafy plants and cactus

Додаток 4.

Meet up: Deutsch-Ukrainische Jugendbegegnung en Німецько-Українські зустрічі
@meetup.evz

- Home
- About
- Photos
- Reviews
- Videos
- Posts
- Events
- Groups
- Community

Create a Page

Like
Follow
Share
...

допомогою мистецьких фотопроєктів. Група випробувала нові творчі партиципативні методи культурної освіти. Окрім теоретичного ознайомлення, важливим напрямом роботи було практичне тестування. У той же час були представлені та обговорені практичні приклади культурного різноманіття та міжкультурного навчання з метою зміцнення власних навичок та критичного погляду на власні упередження щодо інших, досвід дискримінації та привілеїв. Після з інтерактивного тренінгу учасники та учасниці використали свої знання для здійснення власних проєктів з дітьми та підлітками з Пустомитів. А результати були публічно представлені та обговорені на міському фестивалі. Дякуємо SocialVisions!

[See Translation](#)

Додаток 5.

Додаток 6.

Workshop/Date	Topic	Objectives	Activities	Time	Comment
1.	Introduction	To introduce project aim, explain what does the participatory project, what activities we going to have, what skills participants will gain and improve. Also, we decided on time, format, days, expectation, rules and set a task for the next Zoom call - self-portrait	oral presentation of main project points listening, asking and answering questions.	20 minutes	Participants are willing to get to know each other faster than we planned.
2.	Participants introduction through self-portraits	Introducing participants to each other with their photos that they prepared beforehand	photographing, associative thinking, communication, active watching and listening, asking questions, reflection	1 hour	Even being stranger to each other didn't block up the participants' sharing a friendly spirit and supportiveness to everyone.
3.	My emotions	To capture mood, emotions, and let other participants guess what is the emotion on the photograph. This task supposed to reveal empathy level and awake discussion.	photographing, associative thinking, communication, active watching and listening, asking questions, reflection	1 hour	Very active discussion and high level of participation
4.	My environment	To understand details of space, home, the city we live and reflect on its impact.	To create a map with favourite locations With photos and drawings, collage Tell a story reflection	1 hour	Some people express hope because they have power-places nearby, someone was nostalgic to past
5.	Photos with magazines collages	To develop associative thinking, cutting objects from magazines and inserting them to photography, creating a surreal composition.	To create photo collage with magazine cuts Tell a story, explain the vision and idea reflection	1 hour	One of the most favourite activities, everyone was excited and enthusiastic to go outside or look for things in new angles
6.	Storytelling/Photo Story	Create a visual story. Improve storytelling skills with visual formats (storyboard, mind-map).	photo, drawing, invent or take a real story tell a story, ask questions, give and receive feedback	1 hour	Sometimes a story comes better when participants ask each other

Додаток 7.

Воркшоп 1.

Привіт. Мене звать Саша, я навчаюся на магістерській програмі медіакомунікацій в УКУ. Це мій завершальний семестр, який закінчується захистом магістерської роботи, над якою я зараз працюю.

Сферою зацікавлення для мене є фотографія, психологія та соціальні проекти, тому темою своєї магістерської роботи обрала дослідження з допомогою фотографії, а саме метод партисипативної фотографії, або іншим словом цей метод називають фотоголос. Слово партисипація з англ. Означає участь, залученість. А фотоголос передбачає висловлення своїх думок фотографією, пояснюючи, що хотіли зобразити, спіймати у своєму кадрі. Тож ми будемо спілкуватися через фотографію.

Що ми будемо робити?

Ми будемо зустрічатися тричі на тиждень у середу, п'ятницю та неділю, щоб переглянути світлини, які вийшли і поділитися враженнями і отримати завдання по фотозйомці і, звісно.

Сьогодні у нас перша вступна зустріч, тому я покажу свій автопортрет і розповім, яка його ідея. Я почну: я Саша, студентка, фотографка і маркетолог. Фотографія допомагає мені пізнавати світ і себе, а також бачити красу в усьому.

Ось мій автопортрет це серія двох фото з моєю курткою і без. Чому так? Бо я постійно поспішаю у нові місця, шукаю інші пригоди і рідко затримуюся на одному місці. Допила воду, вдягла куртку і побігла далі. Це те, за чим я і сумую. Бо зараз моє життя як день ховрашка - щодня повторюється одна і та ж рутинна.

Десь у такому форматі очікую отримати світлину або серію світлин про вас я та інші учасники.

Першим завданням буде зробити фотографію-автопортрет, яким Ви розкажете про себе учасникам нашої групи. на якому може бути зображена будь-яка частина Вашого тіла, не обов'язково обличчя. Можуть бути руки, очі, родимка. Спробуйте передати свою особистість, відчуття і думки у кількох кадрах. Спробуйте підшукати такі кадри, які би розказали про особливості Вашого характеру, світогляду, зовнішності.

Ви можете експериментувати з обробкою, світлом, колажами, додатковими предметами. Прошу кожного підготувати 1-2 фото і розповісти, що хотів донести про себе у цих кадрах.

Я буду збирати Ваші фотографії, а також аналізуватиму їх. Результати експерименту будуть використані у моїй магістерській роботі.

Метою нашої роботи буде навчитися говорити фотографією, розповідати про себе у незвичний для нас спосіб. Результати наших зустрічей - фотографії, а також історії, які надихають, дивують. Ми зможемо переглядати та обговорювати. А пізніше я планую їх оформити у формі фото-виставки (цифрової або матеріальної) або медіапроекту. Фото

можуть бути анонімними, тож ваша особа залишиться нерозкритою. Або авторськими, якщо ви цього захочете, можна навіть нікнейм вигадати та історію.

Я планую й надалі займатися партисипативною фотографією і в майбутньому набратися достатньо досвіду щоб такими практиками допомагати висловитися людям, які почувуються непочутими, сказати те, що вони не можуть сказати в інший спосіб. Цей проєкт є першою цеглинкою у моїй партисипативній фотопрактиці.

Дякую, що вирішили долучитися до проєкту. Зі свого боку буду старатися, щоб Ви отримали максимум задоволення і користі від цього нехитрого мистецтва фотографувати.

Наступну зустріч плануємо на п'ятницю о 20-ій годині в zoom

Ваші світлини прошу надіслати до наступної зустрічі на мій телеграм файлом.

Їх ви можете робити просто на телефон, не редагуючи, а можна на фото і потім редагувати - це залежить від вас. Якісь фото не обов'язково має бути вискою для нашого екперименту. Головне - побачити ваші думки, красу та емоції.

Чи будуть в когось запитання?

Додаток 8.

Воркшоп 2.

Привіт! Як справи? *Розігрів, хто що сьогодні робив. Чи сподобалося завдання. Яка погода у вашому місті.*

Нагадаю, метою нашої проєкту навчитися комунікувати фотографією, розповідати про себе у незвичний для нас спосіб. Результати наших зустрічей - фотографії, а також історії, які надихають, мотивують, дивують, емпатують. Ми починаємо наші зустрічі переглядаючи Ваші роботи. А пізніше результати проєкту будуть презентовані на широкий загал у формі фото-виставки (цифрової або матеріальної) або медіапроєкту. Якщо з цього приводу є ідеї, як краще зробити виставку - поділіться зі мною. Фото можуть бути анонімними, тож ваша особа залишиться нерозкритою. Або авторськими, якщо ви цього хочете, можна публікувати під псевдонімом.

Час познайомитися з Вами і Вашими світлинами. Формат знайомства:

Вмикаю рандомне фото і автор роботи презентує своє
Ім'я (і як Вам найбільш подобається, щоб Вас називали, творчий нікнейм)
Чим зараз займаєтеся?
Місце проживання або звідки родом.
І пояснюєте задум фото.

Якщо є запитання, коментарі - висловлюємо тоді, коли людина, що виступає, закінчила презентацію.

Перегляд всіх фото.

Рефлексія:

Чи хтось хоче поділитися враженнями від знайомства? Які відчуття? Чи щось відгукнулося у світлинах інших людей? Якщо так - що саме?

Рефлексія може бути або озвучена зараз, або потім в нашому спільному чаті, або мені особисто.

Я відкрита до Ваших фідбеків, мені хочеться, щоб Вам цей досвід був корисним - тому кожна порада і відгук допомагають нашому проєкту. Цей проєкт про нас, тому він і є наш спільний. Я за максимально прозорий процес.

Також Ви можете робити індивідуальні рефлексії. Їх корисно записувати, що Ви нового дізналися від інших учасників, і що нового відкрили в собі. Мені цей метод рефлексії допомагає зануритися в теперішній момент і побачити свій прогрес. Тому, якщо спробуєте - поділіться враженнями, чи корисні вам рефлексії.

Темою на наступну зустріч я обрала емоції. Можна обрати улюблену емоцію, а можна спробувати відворити візуально цілий спектр своїх емоцій. Від радості ентузіазму до суму, спокою. Я би радила почати з концентрації на теперішніх емоціях, ті які переважають останнім часом і поспоглядати за ними, знайти їх вияв у образах, кольорах, формах. Абстрактна радість чи селфі вас задумливих - справа Вашого смаку і бачення. Радість може бути тихою, а може бути бурхливою. Спробуйте забути про стереотипи, які нав'язала нам культура, реклама, мама чи друзі. Це Ваш і тільки Ваш автопортрет, Вам видніше. Кількість світлин необмежена. Можна одне фото, а можна і десяток, якщо є бажання. Краще сфокусуватися на емоціях, які переважають. Для натхнення можу порадити мультимедію "Думками навиворіт", де цікаво показано, як емоції працюють і впливають на наше життя. А ще мультимедію повчає, що всі емоції мають місце в нашому житті.

Спершу ми всі будемо вгадувати емоцію, яка на фото, а потім послухаємо авторську інтерпретацію. Інколи корисно подивитися на речі під різними кутами зору.

Чи будуть в когось запитання?

До неділі вечора. На зв'язку)

Додаток 9.

Дякую, що долучилися до проекту! 🥰

Чекаю завтра Ваших світлин.

- Це має бути автопортрет (фотографувати може хтось інший)
- Зображати можна будь-яку частину Вашого тіла, простір, з яким себе асоціюєте, предмет, який розкриває Ваш темперамент/настрій/інтереси.
- Фото надсилати у особисті повідомлення файлом.
- Для зйомки підійде і камера телефону, і мильничка, і дзеркалка, якщо є.
- До фото також має бути опис/історія/задум (обмежень по обсягу немає: може бути і одне слово і твір-роздум)

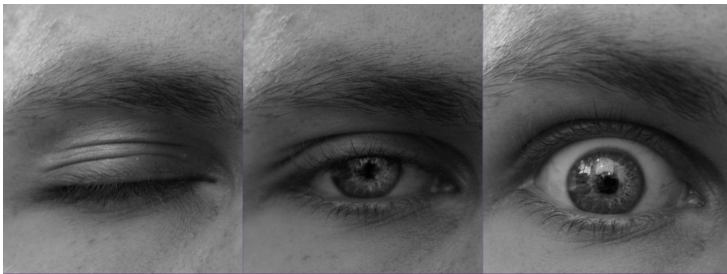
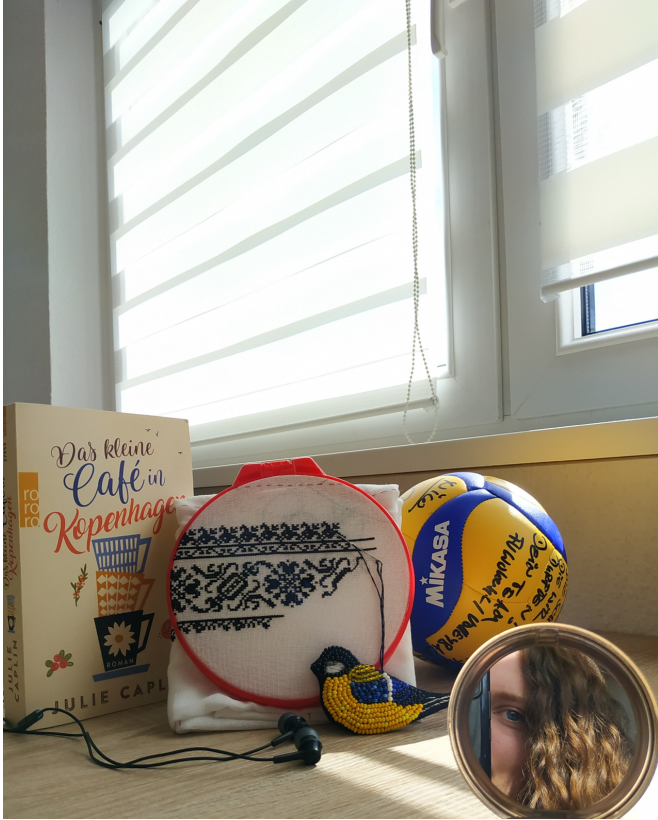
Приємного вечора Вам, Друзі 🙌

12 🗨️ 20:54

Додаток 10.

Час	Що нового навчилися на проєкті?	Що сподобалося найбільше? Які активності і теми найбільш корисні?	Де треба допрацювати? Що вдосконалити? На що варто звернути увагу? Ваші ідеї, пропозиції тем для наступних проєктів такого формату.	Оцініть отриманий досвід за шкалою.
01.05.2020 19:21:34	Бачити фото, втілювати ідеї з мінімальними ресурсами, захоплюватися ідеями інших	все подобається... найкорисніші - всі, особливо чим складніші	як на мене все супер, цю, ти - молодчинка!!!, думаю, що можна після нас зробити ще проєкт і іншими учасниками... тоді зробити більше робіт....як ідея))	10
05.05.2020 13:59:36	Вперше спробувала суміщати вирізки з журналів та фото. Взагалі думала, що нічого у мене не вийде, але вийшло! Це було цікаво. А також сподобалося у кінці створювати історію. Це круто. До проєкту я не згадувала, що дуже боюся показувати свої роботи. Дуже соромлюся. Для мене це була хороша практика. Якщо буде виставка, то взагалі тренінг впевненості 100 левела.	Автопортрет та емоції були для мене складнішими темами, бо про себе завжди не легко щось відобразити і розказувати. Загалом сподобався сам досвід - ніколи не брала участі у подібних проєктах. І не думала, що за фотографією можна дуже добре "прочитати" людей.	Я думаю, що теми і програму можна вдосконалити і без мене. У тому сенсі, що у тебе, Сашо, багато у цьому знань та досвіду. Принаймні більше мого. Є моменти, які стосують людського фактору. Перше - бажаю у наступних проєктах бути більш bossy. Звертати увагу на нашу думку та брати фідбек то круто. Але Сашо - ти була бос, яка то всьо організувала. Друге - це ні від кого не залежало. Я переконалася, що заняття в онлайн-режимі, без хоча би одного виходу офлайн, для мене особисто складні (не вірю, що пишу - скучила за людьми). Але такого досвіду точно не було. Тому спасибі за запрошення і шанс спробувати щось нове. А взагалі, теми для практики огінь. Якщо їх доповнити хоча би декількома блоками, як-от історія фото, технічні моменти у роботі з фотоапаратом, обробка фото, то буде пожега! І бажано, щоб не безкоштовний для тебе. Тому чекаю п'ятниці!	9
06.05.2020 9:12:47	Навчився робити не просто фото, а фото з історією, постановкою, сюжетом.	Найбільше сподобалась ідея проєкту, можливість взяти участь. Найцікавіше було робити фото з вирізками з журналів.	Збільшити кількість завдань треба) Мені було б цікаво повторити якусь відому фотку, чи кавер музичного альбому;)	10
06.05.2020 9:16:09	Навчився робити не просто фото, а фото з історією, постановкою, сюжетом.	Найбільше сподобалась ідея проєкту, можливість взяти участь. Найцікавіше було робити фото з вирізками з журналів.	Збільшити кількість завдань треба) Мені було б цікаво повторити якусь відому фотку, чи кавер музичного альбому;)	10
06.05.2020 16:35:57	Я для себе переосмислила фотографію. Тепер розумію що це є ще одним з способів комунікації. Наразі більш осмислено підхожу до фотографії. Також мені дуже сподобались креативні техніки які ми застосовували на проєкті. Такі як малювання карти місцевості і репортаж. Це було дуже корисним представити себе іншим учасникам за допомогою знімків.	Фото з вирізками з журналів. Дуже цікава техніка. Також задокументувати свій карантин та те за чим ми сумуємо. Цей проєкт дав мені наснаги і натхнення в моїх карантинних буднях!	Мені б хотілось чути більше фідбеку по фотографії і можливо трошки більше теорії. Але загалом все було чудово. За такий короткий час ми встигли добре познайомитись і багато зробити. Я була б не проти продовження проєкту!	10
06.05.2020 19:07:30	Креативно мистлити)	Найбільше сподобалось це тема "Автопортрету" і вирізки з газети)	Після закінчення карантину, більш занять на вулиці.	10
07.05.2020 19:55:44	Не соромитися брати до рук камеру тому, що якщо щось не так, це делікатно підкреслюється, але в цілому всі здружилися, тому дуже підтримували один одного	Найбільше тема з вирізками. Сподобались очі учасників, які світилися від цікавості "а що дали"	Розкрутити проєкт, робити бізнес-план))) і однозначно продовжити	10

Додаток 11.

Додаток 12.**Додаток 13.**

Додаток 14.

котельня

пагорб

Дім

гаражі

дерево

A collage of images including a house, a tree, a window with flowers, and a brick building. The collage consists of several smaller images: a house with a dark roof, a tree with autumn-colored leaves, a window with a flower box, and a brick building with a dark doorway.

Додаток 15.

